

לחמה השולטת רק ביום, ובשעת חושך נופלים
ביאוש כיון שאין להם את כח ההתחדשות. וזהו
ההדגשה בארץ מצרים, שאפילו בהיותו במחשכים
בחי' בארץ מצרים יכול יהודי וצריך להתחדש
לעבודתו ית' כחשיכה כאורה.

מצות החדש הזה לכם להיות מונין ללבנה היא
מצוה ראשונה שנצטוו ישראל, והיא משקפת את
מציאותו של עם ישראל עלי אדמות. כענין שמצינו
אצל דוד המלך ע"ה שכל חייו היו רצופים יסורים
ותלאות ודוד מלך ישראל חי וקיים, וכך עם ישראל
עוברים כל ימיהם קשיים ותלאות וגלויות. ודוד
המלך מסמל את המציאות של חי עם ישראל, כמד"כ
(תהלים סט) מזור הייתי לאחי ונכרי לבני אמי, שכל
מציאותו היתה מזור הייתי לאחי, זו המציאות של
כלל ישראל בכל הנסיונות העוברים עליהם תמיד
ובכל זאת חיים וקיימים הם ועתידים להתחדש
כמותה.

שית אלפי שנין היא מאירה תמיד באותה מדה, אבל
הלבנה יש בה תמיד חידושים, וללבנה אמר שתתחדש
וכו' לעמוסי בטן שהם עתידים להתחדש כמותה,
שיהודי יתחדש תמיד מחדש. וכמו הלבנה שבכל
חדש בתחלתו מכוסה ונחשכת מאד, ואז מתחדשת
ושבה להאיר כבראשונה, כך הם ישראל שהם
עתידים להתחדש כמותה, אף בחשכות הגדולה
ביותר כאשר לא נראה לעין שום ניצוץ של אור,
ישראל מונין ללבנה המתחדשת מתוך שיא החשכות.
בכל מצב שיהודי נמצא גם במצבים הגרועים ביותר,
רצון העליון הוא שימצא את הדרך להתחדש. וזו
המצוה הראשונה בתורה, שאפילו בתכלית החשכות
באין שום קרן אור להאיר אפלתו יתחדש יהודי
כבריה חדשה. ולכם ולא לעכו"ם, שזה כח מיוחד
שניתן לישראל, שבכל מצב יוכל להתחדש. שהם
עתידין להתחדש כמותה, עם ישראל תמיד במצב
של התחדשות כמו הלבנה, וגם בעת חושך יודע
כי תיכף יופיע שוב האור, אבל אומות העולם מונין

והיה הדם לכם לאות על הבתים

והענין דהנה ביציאת מצרים היו ב' חלקים,
עצם הגאולה משעבוד מצרים, ובחירת הקב"ה
בישראל להיות עמו ונחלתו. ויש מעניני יצי"מ
הקשורים לעצם הגאולה, ויש הנוגעים להתהוותם
של ישראל לעם הנבחר. ובמכת בכורות היו שני
החלקים, הן בפשטות להכות את בכורי מצרים
ולהביא לגאולתם של ישראל, והן מה שאז בחר
הקב"ה בישראל ולקחם להיות לו לעם הנבחר. ובכלל
מאה"כ (במדבר ח) ביום הכותי כל בכור בארץ
מצרים הקדשתי אותם לי, שבאותה שעה נתקיימו
שני הדברים, הן הכותי כל בכור בארמ"צ, והן
הקדשתי אותם לי, שכני ישראל נעשו העם הנבחר.
וע"ז נאמר והיה הדם לכם לאות על הבתים, שאמנם
לעצם הכאת הבכורות בודאי לא הוצרכו לשום
סימנים לדעת מי יהודי ומי גוי כמו שלא הוצרכו
לזה בשאר המכות, אלא לענין בחירתם של ישראל

ועברתי בארץ מצרים כלילה הזה והכיתי כל
בכור בארץ מצרים מאדם עד בהמה ובכל אלהי
מצרים אעשה שפטים אני ה', והיה הדם לכם לאות
על הבתים ולא יהיה בכם נגף למשחית. יש לבאר
למה דוקא במכת בכורות היה צריך אות להבחין
בין יהודי למצרי, בעוד שבכל המכות הקודמות
הבדיל הקב"ה בין ישראל למצרים בלי כל אות
וסימן, כמש"נ במכת דבר, והפלה ה' בין מקנה
ישראל ובין מקנה מצרים וגו', ובמכת חשך, ויהי
חשך אפלה בכל ארץ מצרים וגו' ולכל בני ישראל
היה אור במושבותם, ולמה במכת בכורות הוצרכו
לאות על הבתים לדעת מיהו יהודי. ומה גם שמכת
בכורות היתה במיוחד ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו,
אני ולא מלאך אני ולא שרף, ולפני הקב"ה בודאי
גלוי מי יהודי ומי גוי, ולמה היו צריכים כאן סימנים
יותר משאר המכות.

לעם ה' הוצרכו לאות פנימי לדעת ולבחון מי הוא יהודי אמיתי הראוי להשתייך לעם הנבחר, וכמו כן איזה הוא בית יהודי שבניו ראויים להיות מעם הנבחר, לאות על הבתים, האם הוא בית יהודי אמיתי.

וזה ענין והיה הדם לכם לאות הוא דם פסח ודם מילה, כדאיתא בחו"ל שבזכות דם פסח ודם מילה נגאלו ממצרים, ובמכילתא (מובא בפירש"י יב,ו), הרי הוא אומר (יחזקאל טז) ואעבור עליך ואראך והנה עתך עת דודים, הגיעה שבועה שנסבעתי לאברהם שאגאל את בניו ולא היו בידם מצוות להתעסק בהן כדי שיגאלו, שנא' ואת ערום ועריה. ונתן להם שתי מצוות דם פסח ודם מילה, שמלו באותו הלילה, שנא' מתבוססת בדמך, בשני דמים. ואומר (זכריה ט) גם את בדם ברייתך שלחתי אסירך מבור וגו'. ובפרקי דר"א (כח,א) איתא, והיו ישראל לוקחין דם ברית מילה ונותנין על משקוף בתיהם דם ברית מילה ודם פסח ונתמלא רחמים על ישראל, שנ' ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמך. היינו שעל ידי האותות הללו נבחרו להיות העם הנבחר לה'. וע"ד העבודה דם פסח מורה על ענין אמונה, שבאותו הלילה ליל פסח נתגלתה ההשגחה הפרטית על כל בית ובית להבחין בין מצרים וישראל, ודם מילה מורה על ענין קדושה, שב' עיקרים אלו הם יסודי היהדות ובהם תלויה יהדותו של יהודי, בבהירות האמונה עד כמה האמונה שלו בהירה וברורה, וכן באיזו מדה טהור הוא בעניני קדושה, והם האות והסימן מי הוא יהודי באמת השייך במהותו לעם הנבחר. וכענין שנאמר על הקדושה, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, שזה האות של עם ישראל שהוא גוי קדוש. וענין הדם לאות על הבתים הוא, לרמז כי יהודי אמיתי הוא זה שמוסר נפשו ושופך דמו על יסודות אלו, וכמש"נ ואומר לך בדמך חיי ואומר לך בדמך חיי, היינו ששופך דמו במסירות נפש לחיות חיי אמונה וחיי קדושה, וזה האות של עם הנבחר, ולמבחן זה היו צריכים ביצי"ם לדעת מי הוא יהודי אמת במלוא השלמות. וזה אומרו ביום הכותי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי אותם לי, שבמכת בכורות נהיו העם הנבחר

ואז היה הבירור האמתי מי הוא יהודי ומי גוי. וזהו שכתבה תורה ומת כל בכור בארמ"צ וגו'. שבכור הוא לשון תענוג ומורה על תענוגי עוה"ז, דמכיון שקליפת מצרים היתה הקליפה הקשה ביותר בעולם, הרי כדי להפטר הימנה ולצאת מטומאת מצרים, צריך ראשית כל להמית כל בכור בארמ"צ לשבור את כל הנאות ותענוגי עוה"ז. זו הפעולה הראשונה לצאת מטומאת מצרים.

כדי להיות מעם הנבחר צריך ראשית כל לצאת מטומאת מצרים ולהכנס אל הקדושה, וזה ע"י ששופך דמו על יסודי העבודה אמונה וקדושה. זה היה הנסיון הראשון בראשית הבחירה שבחר הקב"ה בעם ישראל להיות עם הנבחר, והיה הדם לכם לאות על הבתים, להקריב דם, שעיקר רצון ה' הוא באותם דברים שצריך בשבילם לשפוך דם להשי"ת, הם האות לעם הנבחר. שאין רצונו ית' בדברים שבאים לו לאדם בנקל, וכאמור שכדי לצאת מטומאת מצרים צריך לשבר את הדברים שהם בבחי' בכור שנפשו מחמדתן ביותר, אם זה בכור אדם או בכור בהמה, תענוגים אנושיים ובהמיים, וזהו האות לעם הנבחר שהוא מוכן ומזומן למסור את הכל להשי"ת ולשפוך דמו על כך. וכלשון מרן ביסה"ע זי"ע (לקוטי שושנים, ב), עיקר הנח"ר לפני השי"ת מהאדם שהוא כופה את יצרו וטבעו והרגליו ותשוקתו, מה שכ"ז הוא נגד רצון נפשו. ומצוה אחת ותנועה אחת כזאת שוקלת כנגד אלף אחרים.

דרכו של יצה"ר להסיח דעתו של יהודי מעיקרי העבודה, שמלבד כל פיתויי היצר לרע הריהו דוחפו להתמסר לכל הענינים הטפלים ובלבד שלא יעבוד בענינים העיקריים שצריך לשפוך דמו עליהם, אשר הם עיקר העיקרים המכשירים יהודי להיות בן לעם הנבחר. והאות והמבחן להיות לעם הנבחר הוא בענינים כאלו שצריך לשפוך דם עליהם, שאם אין יהודי מוכן לקנותם במסירות נפש אינו ראוי למעלת עם הנבחר יש מי שעובד להשי"ת בכל הענינים אך אינו עושה נגד טבעיותו, את כל עבודתו מתאים ע"פ טבעו ותכונות נפשו אבל אינו שופך דם בעבודת ה'. אכן עיקר יצי"מ היתה ע"י והיה הדם לכם לאות על הבתים, מה שיהודי מוסר להשי"ת

סו
41
ש
4

א.א.

את הענינים הקשים והמרים, ע"ז זוכה להגיע לגאולתו מבחי' מצרים ששקוע בה. ואמנם הכלל בענינים אלו הוא תחלתו השתדלות וסופו מתנה, שאפילו אם אינו במצב כזה שיכול לשפוך דם במסי"ג ישתדל בזה כפי יכלתו וסופו מתנה.

וי"ל עוד מה שהוצרכו לדם לאות על הבתים דוקא במכת בכורות, דהנה לצאת מתענוגי עוה"ז ישנם ב' דרכים. ע"י הכנעת החומר, לשבר החומר ע"י סגופים ותעניות, ויש עוד דרך כאשר השי"ת עוזר ליהודי לראות באור אלקותו ית', שאז מרגיש כי רבות כון מה חשיבא קבל ההיא שבחתא, איזה ערך יש לכל עניני עוה"ז ותענוגיו כנגד אותו התענוג שיש ליהודי בשעה שזוכה להרגיש את הקב"ה המאיר לו באורו ית'. וב' ענינים אלו היו בליל יצי"מ, שהיה מכת בכורות בה נשלמה הכנעת החומר ע"י עשרת המכות, והיה גם הגילוי שכינה, כד"א ובמורא גדול זו גילוי שכינה, שהאיר אור גדול כזה שכל כחות הטומאה נתבטלו מפניו. אמנם כיון שישראל היו נתונים במצב שפל ביותר כמעט כמו הגויים, ע"כ המורא גדול זו גילוי שכינה היה גם עליהם, שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה ומדת הדין קטרגה הללו והללו עובדי ע"ז, עד שגם בכורי ישראל היו באותו המצב כבכורי מצרים, והיה מקום לחשוש שאף הם ימותו. לכך היתה התשובה על זה, והיה הדם לכם לאות על הבתים, מרמז דיהודי אפילו כאשר הוא משוקע במ"ט שע"ט שופך הוא דמו במלחמותיו, כדכ' ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך, ואז ואומר לך בדמיך חיי, דמיך הם דם פסח ודם מילה, המרומזים כאמור לב' הענינים, אמונה ושמירת ברי"ק, בב' ענינים אלו יהודי נאבק מרה ושופך דמו כמים עליהם, ועל אף כל הכשלוניות הריהו מלא יסורי הנפש על מצבו, ואז כאשר אראך מתבוססת בדמיך ואומר לך בדמיך

חיי. וכדברי רש"י עה"פ לכם לאות ולא לאחרים שלא נתנו הדם אלא מבפנים, היינו זה שיהודי שופך דם בפנימיות נפשו, שאף אחד אינו רואה ואינו יודע, בלתי לה' לבדו, דם זה הוא האות על הבתים שלא יתן המשחית לבא אל בתיכם ב' ענינים אלו אמונה וקדושה הם התרין סמכין קשוט יסוד קיומו של בית יהודי, והם האות על הבתים המורים על בית כי הוא בית יהודי, בית ששופכים בו דם על ב' היסודות האלו. ועי"ז לא יתן המשחית לבא אל בתיכם, שמכת זה שנלחם בב' ענינים אלו, הרי כל כמה שנופל ונכשל לא יתן המשחית לבא אל בתיכם.

ועד"ז הוא מאמר מרן אדמו"ר בב"א זי"ע, במאחז"ל (שמו"ר ז, ג) כשם שקלוסו של הקב"ה עולה מצדיקים שבגן עדן כך קלוסו עולה מרשעים שבגיהנום שמצננין את הגיהנום בדמעותיהן, צדיקים שבגן עדן היינו כאשר יהודי עוסק בתורה ועבודה ותפלה, וכשם שקלוסו של הקב"ה עולה מזה, כך עולה הוא מרשעים שבגיהנום, היינו בשעה שעוסק בעניני תאוות עוה"ז, והיצה"ר בוער בו ונעמד בפניו כקיר, ומצננים את הגיהנום בדמעותיהן, שמתחנן להקב"ה הושיעני א' כי באו מים עד נפש טבעתי ביון מצולה ואין מעמד, אזי קלוסו של הקב"ה עולה מזה כמו מתורה ועבודה. וזהו והיה הדם לכם לאות על הבתים, שקלוסו של הקב"ה עולה מזה ששופך דמו, ומצננים את אש הגיהנום של היצה"ר בדמעותיהן.

וזה שאחז"ל במדרש שאמרו ישראל למשה האיך אנו נגאלין וכל מצרים מטונפת מע"ז שלנו, ומשה אמר להם כיון שחפץ הקב"ה לגאלכם אינו מביט בע"ז שלכם. מדוע באמת אינו מביט בטנופי גולוי ע"ז שלכם, כיון שהדם לכם לאות על הבתים, ששופך דמו בעבודתו. וזה יסוד ושורש הגאולה לדורות להחליץ מבחי' מצרים.

action is expressed via the detail.

3. Unlike general religious practice, Jewish observance consists mainly of inaction rather than action, of withdrawal rather than surging forward. Although Judaism consists of positive and negative precepts, the latter are the more important. The first law given to Adam was a prohibition.⁴ The negative precepts are at the core of Judaism, because they require a greater effort and demand a more sacrificial spirit than the positive commandments. William James saw happiness as the goal of religion. Judaism sees greatness as the goal. Not the greatness of business or political or military success but the greatness of heroism of the spirit. The acid test for moral heroism or cowardice is compliance with the negative precepts, since they compel man to engage in heroic restraint. This is especially true in the realm of sexual morality where enormous self control is necessary to control the almost overpowering sexual drive, and where the halakha is almost ruthlessly strict. Judaism is not concerned with what is not heroic.

Having said this much, we must recognize that there are two kinds of heroism. One kind is the spectacular and glorious heroism of which minstrels sing on street corners and troubadours recite in the marketplace. This heroism consists of bold, dramatic actions, of publicly defying evil and unjustness, of being ready to suffer and accept martyrdom as a consequence.

The other kind of heroism is nonspectacular, and has produced historically meager results. The decisions are insignificant except for the party involved. This heroism consists primarily of giving up something very precious at the moment of achieving the highest joy. It occurs unnoticed by others in private chambers and in a solitude of mind.

Judaism recognizes both kinds of heroism. The prophets and the ten martyrs (*asara harugei malkhut*) displayed the

first kind of heroism, and we are all aware of their heroism. The second kind of heroism is known only to God. Only He is aware of it, and only He can appreciate it.

The midrash (*P'tihuta d'Eikha Rabati*) relates that after the *Bet ha-Mikdash* was destroyed and the Jews were exiled, each of the Patriarchs came before God to plead with him. Each enumerated his achievements and recounted his sacrifices. God ignored their pleas. But to Rachel's appeal, God responded.

Why was her prayer immediately accepted? What could she tell that could make her story more exalted than those told by the architects of our nation? What was so exceptional in her biography? The answer, says the midrash, is that Rachel recalled how, in order to spare her sister embarrassment and humiliation, she disclosed to Leah the password that would identify her to Jacob. By what virtue did this story transcend the stories told by the Patriarchs and Moses? The answer lies in the Torah's appreciation of nonspectacular heroism. The heart of young Rachel was saturated with love for Jacob, yet she gave that up so as not to humiliate her sister. No one watches the young couple on a date. It is simple to violate the law, especially if one is driven by an urge which is basically animalistic. Self-control at such a moment is very much appreciated by God.